

“BİZ ENGEL TANIMAYIZ” PROJESİ

Demet TEKİN¹, Rabia MADAN¹

¹ Antalya Halk Sağlığı Müdürlüğü Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesi

ÖZET

İnsanların engellilere karşı olan önyargı ve tutumlarından dolayı, engellilerin toplumsal yaşama katılmakta zorlandıkları bilinmektedir. Bu tutum ve davranışları eğitimle değiştirmek mümkündür. Engelli bireylerin toplumsallaşma süreci, günlük yaşam becerileri ve temel sağlık kuralları eğitimi ile desteklenmelidir. Bu düşünceden yola çıkılarak “Biz Engel Tanımayız” Projesi hazırlanmıştır.

AMAÇ: Projenin amacı; engelli çocukların yaşamlarını daha kolay devam ettirebilmeleri için temel sağlık bilgilerini aşılama ve çocukların engellilerle ilgili farkındalığı arttırmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Proje süresince ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerine drama yaptırılarak engelli öğrencilerle nasıl iletişim kurabilecekleri anlatıldı. Verilen eğitim öncesi ve sonrasında öğrencilere ön test-son test yapıldı. Özel eğitim sınıfı öğrencilerine ise uygulamalı olarak ağız-diş sağlığı ve temel hijyen eğitimi verildi.

BULGULAR: Ön test-son test sonuçları Microsoft Office Excel 2007 programı kullanılarak karşılaştırıldı ve öğrencilerin öğrenme düzeylerine bakılarak anlamlı fark bulundu.

SONUÇ: Yapılan ön test-son testlerin sonunda ilkokul öğrencilerinin doğru cevap verme oranında % 80,11 artış oldu.

Anahtar Kelimeler: Engel, Engelli birey, Özel Eğitim.

GİRİŞ

Engelli, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal becerilerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım ve rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir (5378 sayılı kanun). Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyada 500 milyon engelli bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de nüfusun yaklaşık %12,29’u yani 9 milyon kişi engellidir. (TÜİK, 2002) Engellilerin karşılaştıkları sorunların başında yoksulluk, eğitim, ulaşım, fiziksel çevre, konut ve iyileştirme gibi konular gelmektedir. Engelliler en çok toplumsal yaşama katılmakta zorluk çektikleri bilinmektedir.

Projenin amacı

Antalya İli Konyaaltı, Muratpaşa ve Kepez İlçelerinde bulunan, özel eğitim sınıfı olan ilkokullarda eğitim-öğretimine devam etmekte olan 3. sınıf öğrencilerine; engelliler hakkında genel bilgi vermek, engelli çocuklara ve bireylere yönelik duyarlılık oluşmasını sağlamak, engelli çocuklara yönelik telepati ve empati kurabilme becerilerini geliştirmeye yönelik faaliyetler yapmaktır.

Özel eğitim sınıfı öğrencilerine; temel sağlık bilgilerini aşılama, uygulamalı olarak Ağız-Diş Sağlığı eğitimi vermektir.

Projenin alanı:

Konyaaltı ve Muratpaşa (Zeytinköy Bölgesi) İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel eğitim sınıfı bulunan ilkokullar.

1. Hasan Fatma Çavlı İlkokulu
2. Z. Marsel Z. Denizhan Öner İlkokulu
3. Gazi Mustafa Kemal İlkokulu

4. İnönü İlkokulu
5. Gültekin İlkokulu
6. Kazım Şanöz İlkokulu

1. Tanımlar

1.1. Engelli birey:

Yetersizliği, zihinsel, fiziksel, davranışsal ya da duyu organlarının zedelenmesine bağlı olarak tüm ya da kısmen işlevlerinde gözlenen kayıpların ortaya çıktığı durumdaki bireyi ifade eder. (Şahin, 2010)

1.2. Özel sınıf:

Özel eğitim sınıfları, okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan sınıflar olarak tanımlanmaktadır. Bu sınıflarda aynı tür yetersizliği olan öğrenciler eğitim görmektedir. (Ceylan, Aral, 2005).

1.3. Kaynaştırma sınıfı:

Kaynaştırma; engelli çocuğun toplumdan koparılmadan, kendi akranları arasında, onlarla etkileşime girebilmesine ve kendi kendine yeter hale gelmesini sağlayacak bilgi ve becerisini kazanmasına olanak sağlayan, uygun eğitim tekniklerinin kullanıldığı ve normalleşme temelleri üzerine oturan bir eğitimidir (Baykoç, 2011).

1.4. Kaynak oda:

Normal okul bünyesinde ve eğitim ve öğretimin devam ettiği sınıflara kaynaştırılan engelli öğrencileri yetersiz olduğu alanlarda desteklemek amacıyla yapılan bu düzenlemede, engelli öğrenci belirli aralıklarla kaynaştırıldığı sınıftan ayrılarak kaynak odada özel eğitim öğretmeninden destekleyici eğitim alır (Baykoç, 2011).

1.5. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi:

Engelli bireylerin gereksinimlerini karşılamak üzere, farklı disiplinlerden profesyonellerin (özel eğitmeni, çocuk gelişimcisi, fizyoterapist v.b.) ekip olarak çalışmalarını yürüttükleri kurumlardır (Baykoç, 1994).

1.6. Engel çeşitleri:

1.6.1. Fiziksel Engelli Bireylerin Özellikleri:

Bütün düzeltmelere rağmen iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerindeki tamamen ya da kısmen oluşan özürden dolayı normal eğitim-öğretim çalışmalarından yeterince yararlanamayan çocuklardır (Baykoç, 1994).

1.6.2. İşitme engelli bireylerin özellikleri:

İşitme kaybı, doğuştan veya sonradan olan problemler nedeniyle işitme duyarlılığında meydana gelen azalmadır. İşitme engeli ise işitme duyarlılığındaki azalmanın bireyde ortaya çıkardığı yetersizlikler durumudur. Birey, doğumdan başlayarak pek çok bilgiyi, işitmesini kullanarak öğrenir. Böylece işitme duyusu ile sürekli olarak çevresindeki diğer bireylerin konuşmalarını duymakta, bu sesler ile o anda oluşan olaylar arasında bağlantı kurmakta ve bu seslere anlam vermektedir (Akt. Kargun ve Baydık, 2002).

1.6.3. Görme engelli bireylerin özellikleri:

Görme fonksiyonunu tamamen ya da kısmen yitirmiş çocuk, görme güçlüğü yaşamaktadır. Görme engelli kişi görme yetersizliğinden çok ağır derecede etkilenen görsel duyu ile alması gereken uyarıcılardan yoksun kalan kişidir. (Baykoç, 2011).

1.6.4. Zihinsel engelli bireylerin özellikleri:

Zihinsel engel, gelişimin belirli alanlarında ve çeşitli derecelerde yetersizliğin sonucu olarak, çevreye uyum sağlamada ve bağımsız olarak yaşamını sürdürmede başarısızlık şeklinde tanımlanmıştır. Zihinsel engelli çocukların eğitiminin temel amacı onların kendi kendilerine yetmelerini sağlamak ve böylece başkalarına bağımlı olmaktan kurtarmaktır (Senemoğlu, 2007).

1.6.5. Down sendromu :

Down Sendromu (Trizomi 21); genetik düzensizlik sonucu insanın 21. kromozom çiftinde fazladan bir kromozom bulunması durumu ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan hastalığa verilen isimdir. Sağlıklı bir insanın vücudundaki her hücrede 46 tane kromozom vardır. Down Sendromlu bireylerin toplam 47 kromozom bulunur. Karyotipleri 47, XX+21 (dişi) ya da 47, XY+ 21 (erkek) şeklinde gösterilir. Bu kromozom fazlalığının neden kaynaklandığı tam olarak bilinmese de, 35 yaşından sonra doğum yapan kadınların çocuklarında görülme olasılığı yüksektir. Bunun nedeni kromozom ayrılmalarının ileri yaşlarda daha düzensiz olmasından kaynaklanmaktadır. Down Sendromu gebelik sırasında ya da doğumda tanımlanabilen bir rahatsızlıktır (Sinason, 2002).

1.6.6. Yaygın gelişimsel bozukluk otizm:

Erken çocukluk döneminde görülmeye başlayan, sosyal etkileşim ve iletişim bozukluğu ile ilgi ve etkinliklerin belirgin sınırlılığı gibi özelliklerle kendini gösteren yaygın gelişimsel bozukluk durumudur. Günümüze kadar yapılan tanımları ve görüşleri Rutter ve arkadaşları dört ana başlık altında toplamıştır:

1. Otizmin ortaya çıkma sıklığı 30 aylıktan önce görülmektedir.
2. Çocukların konuşma ve dil gelişiminde belirgin bir gecikme söz konusudur.
3. Zihinsel gelişimle ilişkisi olmayan, ancak sosyal gelişimle ilgili bir yetersizlik söz konusudur.
4. Belirgin davranışları arasında kalıplaşmış oyun, aynılığı koruma ve değişikliğe karşı tepki gösterme yer almaktadır (Darıca, Tuş, Abidoğlu, 2000).

YÖNTEM

Araştırma modeli:

Bu araştırmada deneme modellerinden deneme öncesi model grubunda yer alan tek grup öntest-sontest modeli kullanılmıştır. Deney öncesi modeller gerçek anlamda bir deneme modeli niteliği taşımazlar. Bunların incelenmesindeki en önemli amaç, gerçek ve yarı deneysel modellerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Tek grup öntest – sontest modelinde de, yine gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır. Bu modelde eğitim öncesi (öntest) ve eğitim sonrası (sontest) ölçmeler vardır. (Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. 2009).

Araştırma grubu:

Araştırma grubu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı Antalya ili Konyaaltı ilçesinde bulunan Hasan-Fatma Çavlı İlkokulu, Z. Marsel-Z. Denizhan Öner İlkokulu, Gazi Mustafa Kemal İlkokulu; Muratpaşa İlçesinde bulunan İnönü İlkokulu, Gültekin İlkokulu ve Kazım Şanöz İlkokulu 3. sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur.

Veri toplama araçları:

Araştırmada, 3. Sınıf öğrencileri için Halk Sağlığı Müdürlüğü; Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesi tarafından hazırlanan (Ek-1) “Bireyi Tanıma Formu” ve “Test” kullanılmıştır.

Bireyi tanıma formu ve test:

“Bireyi Tanıma Formu”, kendisine uygulanan öğrencinin sosyo-demografik bilgilerini (cinsiyet, okul adı, anne-baba eğitim düzeyi) öğrenmek amacıyla oluşturulmuş bir formdur. Testin içinde 8 tane engelli bireylerle ilgili soru bulunmaktadır. 3. sınıf öğrenci velilerine de sosyo-demografik bilgilerini (cinsiyet, eğitim düzeyi) almak için Bireyi Tanıma Formu Uygulanmıştır.

Uygulama:

“Bireyi Tanıma Formu” 3. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanmasında sınıf ortamında ön test ve son test olmak üzere aynı sorular 2 kez sorulmuş ve iki oturumda yapılmıştır.

Verilerin toplanması:

Anket uygulamasından sonra elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara girilmiş ve istatistiksel tekniklerden yararlanılarak analiz edilmiştir. Cevapların frekans dağılımları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Yorumlamalarda anket sorularına verilen cevaplara ilişkin frekanslar da dikkate alınmıştır.

Verilerin analizi:

Araştırma ile ilgili tüm hesaplamalar ve çözümler Microsoft Excel 2007 programından yararlanılarak yapılmıştır. Çalışmanın analizi yapılırken Halk Sağlığı Müdürlüğü, Bilgi İşlem Bölümü personelinden yardım alınmıştır.

Projede uygulanan yöntem:

Projede; 3. Sınıf öğrencileri için *Rol Oynama (dramatizasyon)* yöntemi, özel eğitim sınıfı öğrencileri için ise *İşbaşında Eğitim* Yöntemi kullanılmıştır.

Projede uygulanan teknik:

Projede, 3. Sınıf öğrencileri için drama tekniği; özel eğitim sınıfı öğrencileri için ise gösteri tekniği ve soru-cevap tekniği kullanılmıştır. Ailelere uygulanacak eğitim için ise *Anlatım Yöntemi* kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı:

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)
Kız	215	48,97
Erkek	224	51,03
Toplam	439	100

Tablo 1 verilerine göre, araştırmaya katılan örneklem grubunu % 48,97 oranında kız, % 51,03 oranında erkek öğrenciler oluşturmuştur.

Tablo 2. İlkokul 3. sınıf Öğrencilerin ve Özel Eğitim Sınıfı Öğrencilerinin Sayısı:

Okul adı	Öğrenci sayısı	Özel Eğitim Öğrenci Sayısı
Z. Marsel-Z.Denizhan Öner İ.O	76	7
Gazi Mustafa Kemal İ.O	161	13
Hasan-Fatma Çavlı İ.O	21	5
İnönü İ.O	74	16
Gültekin İ.O	30	10
Kazım Şanöz İ.O	132	10
Genel Toplam	494	61

Tablo 2 verilerine göre, proje süresi boyunca Konyaaltı Bölgesinden Z. Marsel-Z. Denizhan Öner, Gazi Mustafa Kemal ve Hasan-Fatma Çavlı ilkokulları, Zeytinköy Bölgesinden İnönü, Gültekin ve Kazım Şanöz ilkokullarından 494 3. sınıf öğrencisi; 61 Özel Eğitim Sınıfı öğrencisi eğitimlere katılmıştır.

Bu öğrencilerden özel eğitim öğrencilerine ön test-son test uygulanmamış olup, 494 3. sınıf öğrencilerinin 439'u ön test-son test uygulamasına katılmıştır.

Tablo 3. İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerin ve Özel Eğitim Sınıfı Öğrencilerinin Veli Sayısı:

Okul adı	İlkokul 3. sınıf Öğrenci Veli Sayısı	Özel Eğitim Öğrenci Veli Sayısı
Z. Marsel-Z.Denizhan Öner İ.O	0	8
Gazi Mustafa Kemal İ.O	23	7
Hasan-Fatma Çavlı İ.O	15	5
İnönü İ.O	12	3
Gültekin İ.O	9	0
Kazım Şanöz İ.O	20	3
Genel Toplam	79	26

Tablo 3 verilerine göre, Proje süresi boyunca Konyaaltı Bölgesinden Z. Marsel-Z. Denizhan Öner, Gazi Mustafa Kemal ve Hasan-Fatma Çavlı ilkokulları, Zeytinköy Bölgesinden İnönü, Gültekin ve Kazım Şanöz ilkokullarından 79 3. sınıf öğrenci velisi; 26 Özel Eğitim Sınıfı öğrenci velisi eğitimlere katılmıştır.

Tablo 4. 3. Sınıf Öğrenci Velilerinin Eğitim Seviyesi Dağılımı:

Eğitim Durumu	Anne Eğitim Seviyesi Sayı (N)	Yüzde (%)	Baba Eğitim Seviyesi Sayı (N)	Yüzde (%)
Okur-Yazar Değil	15	21,73	0	0
İlkokul Mezunu	25	36,23	0	0
Orta Okul Mezunu	12	17,39	1	11,11
Lise Mezunu	11	15,94	3	33,33
Üniversite	7	10,14	3	33,33
Üniversite Üzeri Eğitim	0	0	2	22,22
Genel Toplam	69	100	9	100

Tablo 4 verilerine göre, Araştırmaya katılan örneklem grubunu, % 21,73 oranında okuma yazma bilmeyen anne, % 36,23 oranında ilkokul mezunu anne, % 17,39 oranında ortaokul mezunu anne, % 15,94 oranında lise mezunu anne, % 10,14 oranında üniversite mezunu annelerin çocukları oluşturmuştur. Üniversite üzeri eğitimi olan anne yoktur.

Araştırmaya katılan örneklem grubunu, % 11,11 oranında ortaokul mezunu baba, % 33,33 oranında lise mezunu baba, % 33,33 oranında üniversite mezunu baba ve % 22,22 oranında yüksek lisans ve üstü mezunu babaların çocukları oluşturmuştur. Okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu baba yoktur.

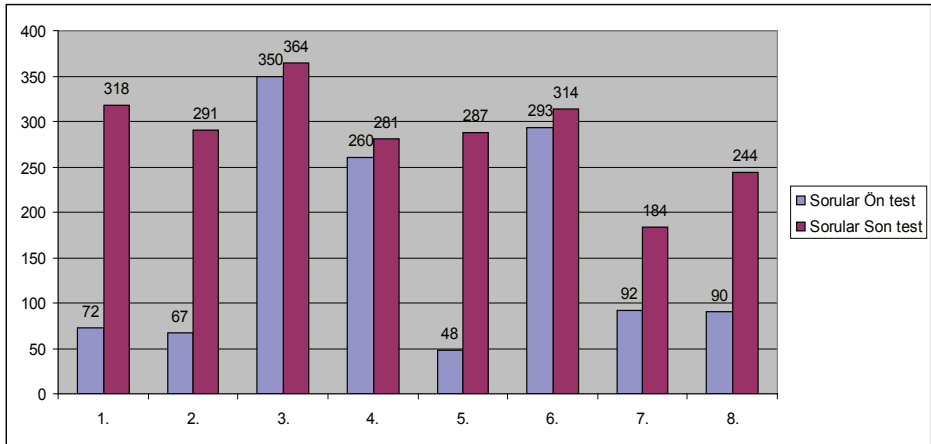
Tablo 5. Çocukların Ön Test-Son Test Doğru Cevap Sayıları Ve Yüzdeleri:

Sorular	Ön test Sayı (N)	Yüzde (%)	Son test Sayı (N)	Yüzde (%)
1. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	72	16,40	318	72,43
2. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	67	15,26	291	66,28
3. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	350	79,72	364	82,91
4. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	260	59,22	281	64,00
5. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	48	10,93	287	65,37
6. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	293	66,74	314	71,52
7. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	92	20,95	184	41,91
8. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı	90	20,50	244	55,58
Ankete katılan toplam öğrenci sayısı	439		439	
Toplam cevap sayısı	1272		2283	
Doğru cevap oranı	36,21%		% 65,00	

Sorular:

1. Kaynaştırma sınıfı nedir? Biliyor musunuz?
2. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi hakkında bilginiz var mı?
3. Engelli insanlardan korkuyor musunuz?
4. Engelli öğrenci ile oyun oynadınız mı?
5. Kaynak oda nedir? Biliyor musunuz?
6. Normal çocukların gelişim ve özelliklerinden farklı çocukların eğitim ve öğretimini kapsayan çalışmalara denir. Boşluğa gelecek tanım hangisidir?
7. Fiziksel engelli çocukların zihinsel gelişimleri normal çocukların gelişimleri ile aynı mıdır?
8. Hangisi daha sosyaldir?

Tablo 5 verilerine göre, 1. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %16,40'tan %72,43'e çıkmıştır. 2. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %15,26'dan %66,28'e çıkmıştır. 3. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %79,72'den %82,91'e çıkmıştır. 4. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %59,22'den %64,00'e çıkmıştır. 5. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %10,93'ten %65,37'ye çıkmıştır. 6. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %66,74'ten %71,52'ye çıkmıştır. 7. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %20,95'ten %41,91'e çıkmıştır. 8. Soruya doğru cevap veren öğrenci yüzdesi %20,50'den %55,58'e çıkmıştır. Ortalama Oran Ön teste %36,21 iken son teste %65,00 olmuştur. Öğrencilerin verdiği doğru cevap oranında %80,11 artış olmuştur.

Grafik 1: Çocukların Ön Test-Son Test Doğru Cevap Sayıları Ve Yüzdeleri:

Grafik 1 verilerine göre, 1. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 72'den 318'e çıkmıştır. 2. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 67'den 291'e çıkmıştır. 3. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 350'den 364'e çıkmıştır. 4. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 260'dan 281'e çıkmıştır. 5. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 48'den 287'ye çıkmıştır. 6. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 293'ten 314'e çıkmıştır. 7. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 92'den 184'e çıkmıştır. 8. Soruya doğru cevap veren öğrenci sayısı 90'dan 244'e çıkmıştır.

Tablo 6: Anne eğitim durumuna göre ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin ön-testte verdiği cevaplar:

	Okur-Yazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Üniversite Üzeri	Eğitim Durumu Bilinmeyen
1. Soru	5	11	8	9	11	5	14
2. Soru	4	9	8	12	12	12	8
3. Soru	1	11	8	14	5	4	16
4. Soru	14	36	31	37	31	14	47
5. Soru	4	4	7	8	9	1	9
6. Soru	2	2	4	4	2	1	2
7. Soru	0	12	10	18	16	5	12
8. Soru	7	13	11	7	16	4	18
Toplam	37	98	87	109	102	46	126
Toplam Doğru Cevap Sayısı	605						

Tablo 6 verilerine göre, ön testte ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin kendilerine sorulan 8 soruya verdiği toplam cevap ve annenin eğitim durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Annesi okur-yazar olmayan çocuk 37 doğru cevap, ilkokul mezunu olan çocuk 98 cevap, ortaokul mezunu olan çocuk 87 doğru cevap, lise mezunu olan 109 çocuk doğru cevap, üniversite mezunu çocuk 102 doğru cevap, üniversite üzeri eğitimi olan çocuk 46 doğru cevap, annesinin eğitim durumunu bilmeyen çocuk 126 doğru cevap vermiştir. Ön testte 8 soruya verilen toplam cevap sayısı 605'tir.

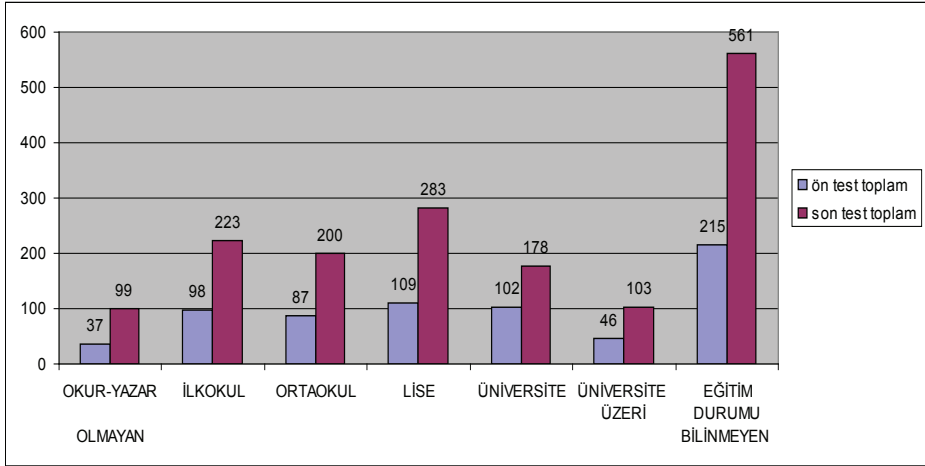
Tablo 7: Anne eğitim durumuna göre ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin son-testte verdiği cevaplar:

	Okur-Yazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Üniversite Üzeri	Eğitim Durumu Bilinmeyen
1. Soru	21	44	40	48	33	15	106
2. Soru	17	18	40	44	31	31	97
3. Soru	6	14	6	13	2	1	24
4. Soru	16	43	32	45	31	15	80
5. Soru	16	37	35	46	31	14	97
6. Soru	4	8	2	10	3	2	18
7. Soru	7	25	15	35	23	14	56
8. Soru	12	34	30	42	24	11	83
Toplam	99	223	200	283	178	103	561
Toplam Doğru Cevap Sayısı	1647						

Tablo 7 verilerine göre, son testte ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin kendilerine sorulan 8 soruya verdiği toplam cevap ve annenin eğitim durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Annesi okur-yazar olmayan çocuk 99 doğru cevap, ilkokul mezunu olan çocuk 223 cevap, ortaokul mezunu olan çocuk 200 doğru cevap, lise mezunu olan çocuk 283 doğru

cevap, üniversite mezunu çocuk 178 doğru cevap, üniversite üzeri eğitimi olan çocuk 103 doğru cevap, annesinin eğitim durumunu bilmeyen çocuk 561 doğru cevap vermiştir. Ön testte 8 soruya verilen toplam cevap sayısı 1647'dir.

Grafik 2: Annenin eğitim seviyesine göre ön-test ve son-testte verilen doğru cevap sayısı grafiği:

Grafik 2 verilerine göre, annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 37'si doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 99'a çıkmıştır. Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 98'ü doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 223'e çıkmıştır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 87'si doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 200'e çıkmıştır. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 109'u doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 283'e çıkmıştır. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 102'si doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 178'e çıkmıştır. Annesi üniversite üzeri eğitimi olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 46'sı doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 103'e çıkmıştır. Annesinin eğitim durumunu bilmeyen öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 126'sı doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 561'e çıkmıştır.

Tablo 8: Baba eğitim durumuna göre ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin ön-testte verdiği cevaplar:

	Okur-Yazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Üniversite Üzeri	Eğitim Durumu Bilinmeyen
1. Soru	1	11	9	9	16	3	17
2. Soru	3	7	8	10	13	5	16
3. Soru	0	12	7	12	10	3	25
4. Soru	9	27	31	31	42	20	85
5. Soru	3	2	7	11	8	2	11
6. Soru	0	2	6	1	3	1	8
7. Soru	0	9	9	17	19	7	25
8. Soru	6	9	9	7	23	4	27
Toplam	22	79	86	98	134	45	214
Toplam Doğru Cevap Sayısı							725

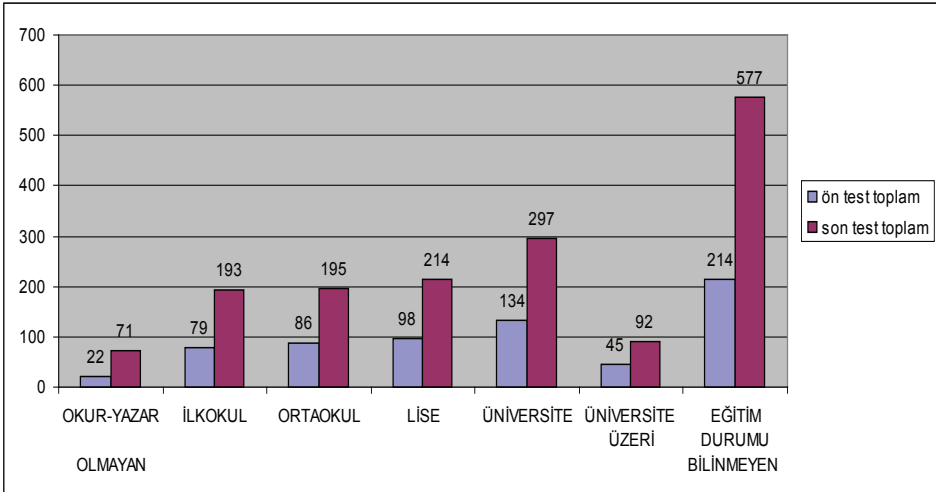
Tablo 8 verilerine göre, ön testte kendine sorulan 8 soruya verdiği toplam cevap ve babanın eğitim durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Babası okur-yazar olmayan çocuk 22 doğru cevap, ilkokul mezunu olan çocuk 79 cevap, ortaokul mezunu olan çocuk 86 doğru cevap, lise mezunu olan çocuk 98 doğru cevap, üniversite mezunu çocuk 134 doğru cevap, üniversite üzeri eğitimi olan çocuk 45 doğru cevap, babasının eğitim durumunu bilmeyen çocuk 214 doğru cevap vermiştir. Ön testte 8 soruya verilen toplam cevap sayısı 725'tir.

Tablo 9: Baba eğitim durumuna göre ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin son-testte verdiği cevaplar:

	Okur-Yazar Olmayan	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Üniversite Üzeri	Eğitim Durumu Bilinmeyen
1. Soru	15	37	35	37	52	15	111
2. Soru	13	32	32	35	50	18	99
3. Soru	4	12	6	11	6	1	24
4. Soru	9	30	35	33	54	18	80
5. Soru	12	26	31	38	50	16	100
6. Soru	2	6	5	5	8	0	20
7. Soru	5	19	31	25	35	12	57
8. Soru	11	31	20	30	42	12	86
Toplam	71	193	195	214	297	92	577
Toplam Doğru Cevap Sayısı							1639

Tablo 9 verilerine göre, son testte kendine sorulan 8 soruya verdiği toplam cevap ve babanın eğitim durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Babası okur-yazar olmayan çocuk 71 doğru cevap, ilkokul mezunu olan çocuk 193 cevap, ortaokul mezunu olan çocuk 195 doğru cevap, lise mezunu olan çocuk 214 doğru cevap, üniversite mezunu çocuk 297 doğru cevap, üniversite üzeri eğitimi olan çocuk 92 doğru cevap, babasının eğitim durumunu bilmeyen çocuk 577 doğru cevap vermiştir. Ön testte 8 soruya verilen toplam cevap sayısı 1639'dur.

Grafik 3: Babanın eğitim seviyesine göre ön-test ve son-testte verilen doğru cevap sayısı grafiği:

Grafik 3 verilerine göre, 6 devlet okulunda 439 3. sınıf öğrencisi ön test ve son teste

katılmıştır. Öğrencilere engelli bireylerle ilgili 8 soru sorulmuştur. 439 öğrenci ön testte toplam 1007 doğru cevap vermiştir. Son testte toplam 1972 doğru cevap vermiştir. Araştırmaya katılan 3. sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre; Babası okur-yazar olmayan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 22'si doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 71'e çıkmıştır. Babası ilkökul mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 79'u doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 193'e çıkmıştır. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 86'sı doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 195'e çıkmıştır. Babası lise mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 98'i doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 214'e çıkmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 134'ü doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 297'ye çıkmıştır. Babası üniversite üzeri eğitimi olan öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 45'i doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 92'ye çıkmıştır. Babasının eğitim durumunu bilmeyen öğrencilerin ön testte sorulan 8 soruya 214'ü doğru cevap vermiş olup, son testte doğru cevap sayısı 577'ye çıkmıştır.

TARTIŞMA

Proje 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Antalya İli, Konyaaltı ve Muratpaşa İlçelerinde seçilen 6 ilkökulda 3.sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

İlkökul 3. sınıf öğrencilerinin ön test- son testte verdiği doğru cevap sayı oranları:

Ön teste ve son teste 439 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler kendilerine sorulan engelli bireylerle ilgili 8 genel soruyu cevaplamıştır.

Ön ve son testlerine bakıldığında doğru sayısı miktarındaki artışın en fazla 1. ve 5. sorularda olduğu, doğru sayısı miktarındaki artışın en az 4. ve 6. sorularda olduğu görülmüştür. (Grafik 1) Soruların konu dağılımına bakıldığında 1. ve 5. soruda kaynaştırma sınıfı ve kaynak oda tanımlarını bilip bilmedikleri sorulmuştur. Eğitim öncesinde cevap hayırken eğitim sonrasında cevap evet olmuştur. Testlerden de anlaşıldığı gibi çocukların kaynaştırma sınıfı ve kaynak oda ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu ve eğitimde sırasında bilgi düzeylerinin arttığı görülmüştür.

Anne eğitim durumuna göre ön test- son testte öğrencilerin verdiği doğru cevap sayı oranları:

Öğrencilerinin verdikleri doğru cevap sayılarında annenin eğitim durumunun verilen doğru cevap sayısına etkisi incelenmiştir.

İlkökul 3. Sınıf Öğrencilerinin ön testte genel durumuna bakıldığında; annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin doğru cevap sayılarının daha fazla olduğu bulunmuştur (Tablo 6). İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin son testte genel durumuna bakıldığında; annesi ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin verdiği doğru cevap sayısının daha fazla olduğu bulunmuştur (Tablo 7). Ön ve son testlerine bakıldığında doğru sayısı miktarındaki artışın en fazla lise mezunu olan annelerde olduğu, doğru sayısı miktarındaki artışın en az oku-yazar olmayan annelerde olduğu bulunmuştur (Grafik 2). Annenin eğitim düzeyinin çocuğun verdiği doğru cevap sayısını etkilediği görülmüştür. Alyaprak (2006)'ın yaptığı çalışmada annenin eğitim durumu erkek çocuklarından çok, özellikle kız çocukların eğitim katılımını etkilemektedir. Anneleri eğitim almamış olan çocukların anneleri eğitim almış olanlara oranla iki buçuk kat daha fazla okulu bıraktıkları görülmektedir. Anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin ise daha çok avantajının olduğu ve daha başarılı sonuçlar verdikleri söylenmektedir.

Baba eğitim durumuna göre ön test- son testte öğrencilerin verdiği doğru cevap sayı oranları:

Öğrencilerinin verdikleri doğru cevap sayılarında babanın eğitim durumunun verilen doğru cevap sayısına etkisi incelenmiştir.

İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin ön testte genel durumuna bakıldığında; babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin doğru cevap sayılarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 8). İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin son testte genel durumuna bakıldığında; babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin verdiği doğru cevap sayısının daha fazla olduğu, doğru sayısı miktarındaki artışın en az okur-yazar olmayan babalarda olduğu bulunmuştur (Tablo 9). Ön ve son testlerine bakıldığında doğru sayısı miktarındaki artışın en fazla üniversite mezunu olan babalarda olduğu görülmüştür (Grafik 3). Babanın eğitim durumu, kişilik yapısı, tavırları, davranışları ve ailesiyle ilgilenmesinin çocuğun verdiği doğru cevap sayısını etkilediği görülmüştür.

SONUÇ

İlkokul 3. sınıf öğrencilerine verilen eğitim sonrasında, öğrencilere empati kurma çalışmalarının yararlı olduğu ve yapılan ön test-son testlerin sonunda ilkokul öğrencilerinin doğru cevap verme oranında % 80,11 artış olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe öğrenme kapasitelerinin arttığı, anne ve babanın eğitim seviyesini etkilediği görülmüştür. İlkokul öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi ve kaynak oda tanımlarına ilişkin bilgilerinin yetersiz olduğu gözlenmiştir.

ÖNERİLER

1. İlkokul öğrencilerine ebeveynleriyle birlikte vakit geçirmelerini sağlamak, aile içinde de farkındalık oluşturmak için hafta sonu evde araştırma ve inceleme yaparak hazırlayabilecekleri proje ödevleri verilebilir.
2. Özel eğitim sınıfı bulunan okullarda engelli öğrencilere karşı örnek, olumlu davranış geliştirme çalışmaları yapılmalı ve devam ettirilmelidir.
3. Özel eğitim sınıfı öğrencilerine yönelik branş derslerinin (resim, beden eğitimi, müzik) olması gerekmektedir.
4. Bölge hekimi, özel eğitim sınıfı öğrencileri için belli aralıklarla okul ziyaretinde bulunmalı, sağlık sorunu yaşayan öğrenciler (epilepsi, diyabet) hakkında sınıf öğretmenine bilgi vermelidir.
5. Hizmet sunum sisteminin mevcut durumunu analiz etmek, kurumlar arası etkin işbirliği sağlamak, bu alanda çalışan personelin kapasitesini arttırılabilir.
6. Halk sağlığı ve sosyal güvenlik sistemleri, örneğin işitme cihazları gibi yardımcı malzemelerin ve sağlık hizmetlerinin maliyetinin daha büyük bir bölümünü karşılayabilir.
7. Hizmetleri kırsal yörelere ve tüm bölgelere ulaştırmak için ek çabalar gerekebilir.

TEŞEKKÜR

Antalya Halk Sağlığı Müdürlüğü Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesinde görev yapmakta olan projede ağız-dış sağlığı eğitimi veren dış hekimlerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. 5378 sayılı Engelliler hakkında kanun. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf>
2. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2002 yılı verileri http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017
3. Şahin S. (2010) Zihinsel Engelli Çocuklar İçin Program Geliştirme Ve Uygulama Dersi. Basılmamış Ders Notları, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü.
4. Ceylan, R¹, Aral, N². (2005) Gazi Üniversitesi¹, Kırşehir Eğitim Fakültesi², Yayınlanmış Makale.
5. Baykoç, N. (2011) Özel Gereksinimli Çocuklar ve Birlikte Eğitim. Eğiten Yayıncılık.
6. Baykoç, N. (1994) Zihinsel Engelli Çocuklarla İlgili Yeni Çalışmalar. Zihinsel Engelli Çocukların Temel Sorunları. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Çalışmaları Yayın No:1
7. Kargın, T., Baydık, B. (2002) “Kaynaştırma Ortamındaki İşiten Öğrencilerin İşitme Engelli Akranlarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
8. Senemoğlu, N. (2007). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulama. Gönül Yayıncılık.
9. Sinason, V. (2002) Çocuğunuzu Tanıyın, Engelli Çocuk. Altın Kitaplar Yayınları.
10. Darıca, N. Tuş, Ş. Abidoğlu, Ü. (2000) Otizm ve Otistik Çocuklar. Özgür Yayınları.
11. Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
12. Alyaparak, İ. (2006). “Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Kaygısını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

EK

Sevgili Öğrenciler,

Lütfen her soruyu dikkatlice okuyun ve bu cevaplardan kendi durumunuza en uygun olanını yanındaki parantezin () içine çarpı (x) işareti koyarak belirtin.

Teşekkür ederiz.

Antalya Halk Sağlığı Müdürlüğü
Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesi

Bireyi Tanıma Formu**1. Cinsiyetiniz:**

1. () Kız 2. () Erkek

2. Okulunuzun Adı:

.....

3. Annenizin Eğitim Durumu

1. () Okur-yazar değil
2. () İlkokul mezunu
3. () Ortaokul mezunu
4. () Lise mezunu
5. () Üniversite mezunu
6. () Üniversite üstü eğitim
7. () Bilmiyorum

5. Babanızın Eğitim Durumu

1. () Okur-yazar değil
2. () İlkokul mezunu
3. () Ortaokul mezunu
4. () Lise mezunu
5. () Üniversite mezunu
6. () Üniversite üstü eğitim
7. () Bilmiyorum

Yönerge: Aşağıda engelli bireyler hakkında bir dizi soru sıralanmıştır. Bunların her biri için uygun gördüğünüz şıkkı işaretleyin.

Teşekkür ederiz.

Antalya Halk Sağlığı Müdürlüğü
Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesi

ENGELLİ BİREYLERİ BİLİYOR MUYUZ?

1. Kaynaştırma sınıfı nedir? Biliyor musunuz?

a. Evet b. Hayır

2. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi hakkında bilginiz var mı?

a. Evet b. Hayır

3. Engelli insanlardan korkuyor musunuz?

a. Evet b. Hayır

4. Engelli öğrenci ile oyun oynadınız mı?

a. Evet b. Hayır

5. Kaynak oda nedir? Biliyor musunuz?

a. Evet b. Hayır

6. Normal çocukların gelişim ve özelliklerinden farklı çocukların eğitim ve öğretimini kapsayan çalışmalara denir.

Yukarıdaki boşluğa gelecek tanım hangisidir?

a. Yaygın eğitim b. Özel eğitim c. Bireysel eğitim

7. Fiziksel engelli çocukların zihinsel gelişimleri normal çocukların gelişimleri ile aynı mıdır?

a. Evet b. Hayır

8. Hangisi daha sosyaldir?

a. Down Sendromlular

b. Otizmliler